

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer
DISG6001210

Datum
27 juni 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 41/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS96001210

d.d. 27 juni 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR-cel
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST/CO
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

41/96

(Afgesloten 271400A JUN 1996)

Conclusie/vooruitzicht

Er zijn aanwijzingen dat de Bosnisch-Servische president Karadzic mogelijk op korte termijn zal aftreden. Dit zou primair de Servische president Milosevic in de kaart spelen. Karadzic zal echter naar verwachting een rol blijven spelen in de Bosnisch-Servische politiek. De tot op heden gevolgde koers zou als gevolg van deze mutatie op korte termijn niet worden gewijzigd. Externe pogingen om deze koers te beïnvloeden kunnen contra-productief werken.

De Bosnische Serviërs zullen blijven vasthouden aan hun aanspraken op Brcko. Een voor alle partijen aanvaardbare oplossing voor de arbitrage over deze stad is uiterst onwaarschijnlijk.

De Bosnische president Izetbegovic blijft met zijn gezondheid kampen, maar zal zich naar verwachting wél kandidaat stellen voor de verkiezingen.

Bosnië-Herzegovina

Er zijn aanwijzingen dat de gezondheidstoestand van de Bosnische president Izetbegovic nog altijd te wensen overlaat. Hij zou slechts drie uur per dag kunnen werken. Izetbegovic is ruim 70 jaar oud en heeft gedurende zijn leven herhaaldelijk (onder meer in zijn gevangenschap tijdens het bewind van Tito) ontberingen moeten doorstaan. Eerder dit jaar is hij getroffen door een hartaanval en heeft zich geruime tijd moeten laten vervangen door zijn plaatsvervanger Ganic. Vermoedelijk wil Izetbegovic zichzelf ondanks zijn gezondheidstoestand kandidaat stellen voor de verkiezingen voor het Bosnische presidium om erkenning te krijgen als de persoon die de onafhankelijkheid van Bosnië-Herzegovina heeft gerealiseerd. Veel zal afhangen van de vraag of zijn gezondheidstoestand verbetert. Is dat het geval, dan is niet ondenkbaar dat Izetbegovic en zijn partij SDA daarin een additionele reden zien om het toch al door hen bepleite uitstel van de verkiezingen na te streven. Door een langdurig uitstel zou evenwel de oppositie (met name ex-premier Silajdzic) haar concurrentiepositie aanzienlijk kunnen verbeteren. Anderzijds zou de vrees dat Izetbegovic in de toekomst zijn functie mogelijk niet meer kan uitoefenen, juist een reden kunnen zijn verkiezingen op zo kort mogelijke termijn na te streven.

Indien Izetbegovic van het politieke toneel zou verdwijnen, zou dit de SDA en de Bosnische regering voor aanzienlijke problemen stellen. Weliswaar is Ganic de officiële plaatsvervanger van de president, en tevens vice-president van de Moslim/Kroatische Federatie (MKF), maar onder de Bosnische Moslims bestaat relatief veel weerstand tegen hem, onder meer omdat hij wordt verdacht van islamitisch-fundamentalistische sympathieën. Om die reden kan niet worden uitgesloten dat zich na Izetbegovic

[REDACTED]

een machtsstrijd in de Bosnische top zal ontwikkelen, die het vredesproces in Bosnië-Herzegovina negatief kan beïnvloeden.

De Bosnisch-Servische premier Klickovic heeft verklaard dat de Bosnische Serviërs geen concessies meer zullen doen ten aanzien van Brcko, "zelfs indien dit nieuwe gevechten tot gevolg zou hebben". Hij onderstreepte dat de toewijzing van Brcko aan de MKF een isolement van een deel van de Bosnisch-Servische Republiek (RS) tot gevolg zou hebben en zei te verwachten dat dit deel dan eenzelfde lot beschoren zou zijn als de Krajina in 1995. De Bosnisch-Servische propaganda besteedt de laatste tijd veel aandacht aan Brcko, een stad waarover in de tweede helft van dit jaar internationale arbitrage plaats dient te vinden. Zowel de Serviërs als de Moslims achten het bezit van Brcko van essentieel belang. Kennelijk wil Klickovic onderstrepen dat de Serviërs bereid zijn de strijd opnieuw aan te gaan als die arbitrage in hun nadeel zou uitvallen. De kans daarop is overigens aanwezig, indien de vooroorlogse etnische verhoudingen als criterium worden gehanteerd. Daar de Posavina-corridor, de enige verbinding tussen het oosten en het westen van de RS bij Brcko slechts enkele kilometers bedraagt en tegen de achtergrond van de nederlaag van de (eveneens geïsoleerde) Serviërs in Kroatië in 1995, moet het dreigement van Klickovic uiterst serieus worden genomen.

Het Bosnisch-Servische parlement heeft inmiddels de Bosnisch-Servische afgevaardigde benoemd voor de arbitrage-commissie, die verder vertegenwoordigers van de MKF en de internationale gemeenschap zal omvatten. Het Servische lid is een hoogleraar internationale economische rechten aan de universiteit van Banja Luka, Popovic. Deze heeft inmiddels verklaard dat "niet de toekomst van de stad Brcko, maar alleen het grensverloop tussen de RS en de MKF" onderwerp van arbitrage zal zijn.

De uitspraak van Popovic, die haaks staat op de verdragtekst van Dayton, is in overeenstemming met de opstelling van de gehele Bosnisch-Servische politieke en militaire leiding. Zij onderstreept dat de benoeming van Popovic tot doel heeft Brcko voor de RS te behouden. Deze opstelling zal zeker onaanvaardbaar zijn voor de MKF-vertegenwoordiger en waarschijnlijk ook voor de internationale gemeenschap. Het is tegen die achtergrond vrijwel uitgesloten dat de arbitrage-commissie over Brcko tot een voor alle partijen aanvaardbaar oordeel zal komen.

Onlangs is op gezag van de Bosnisch-Servische regering het hoofd van de politie in Brcko ontslagen. [REDACTED] schrijft dit ontslag toe aan de bereidheid van de betrokken functionaris om samen te werken met de internationale gemeenschap (bij de terugkeer van Moslims). De nieuwe politiechef heeft inmiddels onderstreept dat Brcko deel is van de RS, en dat derhalve vooralsnog alleen Bosnisch-Servische wetgeving van kracht is. Om hun aanspraken op Brcko kracht bij te zetten, hebben de Serviërs de afgelopen maanden reeds vele honderden vluchtelingen naar de stad overgebracht. Toch was ook sprake van terugkeer van Moslims naar (met name de buitenwijken van) Brcko. Kennelijk was dit de nationale autoriteiten een doorn in het oog en vreesden zij dat dit de Servische aanspraken op Brcko zou doorkruisen.

Ook in andere Bosnisch-Servische steden zijn de afgelopen maanden reeds functionarissen ontslagen omdat zij in de ogen van de Bosnisch-Servische leiders te positief stonden ten aanzien van samenwerking met de internationale gemeenschap of de andere bevolkingsgroepen in Bosnië-Herzegovina, met name de Moslims. Deze melding geeft derhalve eens te meer aan dat in ieder geval de centrale politieke leiding van de Bosnische Serviërs streeft naar een etnisch "zuiver" Servisch deel van Bosnië-Herzegovina, met inbegrip van Brcko, en de banden met de andere delen van dat land wil minimaliseren.

[REDACTED]

Het Bosnisch-Servische persbureau SRNA heeft gemeld dat de Hoge VN-vertegenwoordiger Bildt medio juli zal aftreden. Als reden werd genoemd dat met name de Amerikaanse regering van mening is dat het optreden van Bildt contra-productief is geweest. Daarbij werd onder meer gewezen op "de inadequate voorbereiding voor de verkiezingen", alsmede Bildt's "onhandigheid" bij zijn optreden jegens de voormalige Bosnisch-Servische premier Kasagic. Er zijn echter geen betrouwbare indicaties dat het vertrek van Bildt aanstaande is. Waarschijnlijk betreft het bericht een poging van de Bosnische Serviërs om verdeeldheid te zaaien in de internationale gemeenschap. Daarbij speelt vermoedelijk een rol dat Bildt zich in Servische ogen reeds tweemaal openlijk heeft gemengd in interne aangelegenheden. Zo heeft hij zich uitgesproken vóór het verzet in Banja Luka en omgeving tegen de Bosnisch-Servische president Karadzic en vóór premier Kasagic, die in zijn visie dit verzet belichaamde, hoewel Kasagic weinig populariteit genoot en (vermoedelijk mede als gevolg van de activiteiten van Bildt) kort nadien werd afgezet. Sindsdien heeft Bildt er ook bij de Servische president Milosevic op aangedrongen dat hij Karadzic van het toneel verwijdert. De Bosnische Serviërs beschouwen Bildt daarom als partijdig en hopen zonder enige twijfel door de verspreiding van geruchten als de bovengenoemde de speelruimte van de Hoge Vertegenwoordiger te beperken.

De twee vice-presidenten van de RS, Plavsic en Koljevic, hebben begin deze week een bezoek gebracht aan Milosevic. Sindsdien zijn in Joegoslavische media berichten verschenen dat Karadzic bereid zou zijn af te treden, indien de internationale gemeenschap de soevereiniteit van de RS erkent en Brcko aan de Serviërs afstaat. Volgens sommige geruchten zou Karadzic zelfs worden overgedragen aan het Internationale Tribunaal in Den Haag (ICTY); volgens andere zou hij aanblijven als leider van de belangrijkste Bosnisch-Servische partij SDS. Overigens heeft Karadzic zelf ontkend dat hij op het punt staat af te treden als president, omdat zo'n stap "de genadeslag voor het zelfrespect van de RS" zou zijn. Bovendien maken de Bosnisch-Servische media nog steeds propaganda voor Karadzic's kandidatuur voor de toekomstige verkiezingen.

De internationale gemeenschap heeft de afgelopen weken de druk op de politieke leiding van de RS en met name ook op Milosevic opgevoerd om het ontslag van Karadzic te bewerkstelligen. De belangrijkste reden daarvoor is dat Karadzic beschuldigd is van oorlogsmisdaden en om die reden geen openbare functie mag vervullen in het na-oorlogse Bosnië-Herzegovina. Een bijkomende overweging is echter de hoop dat de vervanging van Karadzic zou leiden tot een meer positieve opstelling van de Bosnische Serviërs ten aanzien van het vredesproces.

Zoals bekend streeft Milosevic reeds geruime tijd de vervanging van Karadzic na, waarschijnlijk omdat zij elkaar beschouwen als rivalen voor het leiderschap van een toekomstige Groot-Servische staat. Tot op heden is Milosevic er echter niet in geslaagd Karadzic van het toneel te verwijderen. Eén van de belangrijkste redenen daarvoor is dat de gehele top van de RS eenzelfde politieke lijn voorstaat als Karadzic, waardoor het onmogelijk is een opvolger voor Karadzic te benoemen die evenveel aanzien geniet en bereid is de richtlijnen van Milosevic te volgen. Een andere factor van overweging is zonder twijfel dat een volledig aan Milosevic toe te schrijven ontslag van Karadzic zou leiden tot nieuwe protesten van Servisch-nationalistische zijde dat Milosevic afbreuk doet aan de gezamenlijke Servische zaak.

Het is echter niet uitgesloten dat Milosevic de internationale druk gebruikt als middel om het door hemzelf gewenste doel, de vervanging van Karadzic, te bewerkstelligen. Bovendien lijken bovengenoemde persverklaringen erop te wijzen dat ook Milosevic hoopt dat in ruil voor het ontslag van Karadzic zal worden voldaan aan twee kardinale eisen van de Bosnische Serviërs, te weten erkenning

[REDACTED]

van hun soevereiniteit en hun aanspraken op (het van oorsprong door Moslims gedomineerde) Brcko in de Posavina-corridor. Voor de Bosnische Moslims, en naar alle waarschijnlijkheid ook voor de internationale gemeenschap, zullen deze eisen in deze context bij voorbaat onaanvaardbaar zijn.

Het is uiterst onwaarschijnlijk dat Karadzic zal worden overgedragen aan ICTY. Noch Joegoslavië, noch de RS erkennen de autoriteit van dat Tribunaal. Bovendien moeten vele Servische leiders, mogelijk met inbegrip van Milosevic zelf, vrezen dat Karadzic voor ICTY mogelijk verklaringen zou afleggen die voor henzelf belastend zouden zijn. Veel meer voor de hand ligt dat Karadzic zijn publieke ambten zal opgeven en daarmee aan de letter van "Dayton" zal voldoen. Overigens wordt aangenomen dat hij als leider van de SDS, die grote invloed heeft in de politieke leiding van de RS, toch zijn stempel op de Bosnisch-Servische politiek zal kunnen blijven drukken.

Zoals gesteld zijn de andere leden van de Bosnisch-Servische politieke top voorstander van eenzelfde politieke lijn als die tot op heden door Karadzic is gevolgd. Bovendien zijn de meeste Bosnische Serviërs van mening dat de internationale gemeenschap in het Bosnische conflict partijdig is ten gunste van hun tegenstanders en afkerig van wat wordt beschouwd als internationale pogingen de Bosnisch-Servische politieke verhoudingen te manipuleren. Om die reden is het uiterst onwaarschijnlijk dat een eventuele vervanging van Karadzic, zeker op korte termijn zou leiden tot een koerswijziging van de Bosnische Serviërs. Indien een dergelijke koerswijziging toch plaatsvindt, zou een verdere verharding van het standpunt veel meer voor de hand liggen dan een meer positieve opstelling ten aanzien van het vredesproces.

Een lokale Servische leider uit Banja Luka heeft [REDACTED] gewaarschuwd dat de groeiende polarisatie tussen de internationale gemeenschap en de Bosnisch-Servische politieke leiding de uitslag van de verkiezingen kan beïnvloeden. Hij onderstreepte dat als gevolg van de oplopende spanningen ieder die oppositie voert tegen de SDS (de partij van Karadzic) er door deze partij van kan worden beschuldigd de Servische zaak te verraden en het Westen in de kaart te spelen.

De meeste Bosnische Serviërs, daartoe onder meer gestimuleerd door de SDS, zijn van mening dat de internationale gemeenschap in het Bosnische conflict partijdig is ten gunste van met name de Moslims. Deze omstandigheid is door de SDS in het verleden reeds aangewend om potentiële of werkelijke tegenstanders te beschuldigen van een anti-Servische opstelling. Gezien de recente verharding van het Bosnisch-Servische standpunt ten aanzien van het vredesproces moet er op worden gerekend dat zij ook in haar verkiezingscampagne een dergelijke opstelling zal kiezen. Dit zal de speelruimte van gematigde partijen aanzienlijk beperken.